WSzyſtki rzeczy niepożyteczne / nie máią bydź dáley w práwie chowáne / y ty pytánia ktore w práwie bywáły / á ná kożde pytánie Burmiſtrz ábo Woyt ſkazánie czynił. Aby tego nie było / tylko w tey rzeczy / o co miedzy ſtronámi idźie: w tákiey rzeczy ſedźia wyrok / to ieſt ſkazánie / wyſłyſzawſzy żálobe y odpowiedź od ſtron vczynić ma. Ale w innych rzeczách iż gdy kto cudzą rzecz ſpráwuie / y przypytawa ſie od ſwey ſtrony przeciw pozwánemu / pyta potym pozwány o to / ieſli ma pokázáć gdźie ieſt ku ſpráwowániu rzeczy tey vmocowan: w tákiey rzeczy y w drugich ſobie rownych / nie potrzebá ſkazánia żadnego czynić / od ktoregoby płácić miáno: Ale ſłownie Sedźia roſkaże / áby mocowánie vkazał ku ſpráwieniu tey rzeczy / zá to nic nie biorąc.

SEntencyą też / to ieſt / ſkazánia nie ma ſedźia czynić ná iedney ſtrony żądánie á pytánie / oprocz tego żeby żadna ſtroná nie ſtánełá z vporu / iáko zową Láćinnicy contumaciter, w tych rzeczách gdy pyta iedná Stroná / mamli Stronę pozwáć / ábo máiąlimi Akta czyſć / ábo ieſli mogę około moiey rzeczy Teſtámentem czynić á dyſponowáć. Tu ſentencya ma mieyſce.

TEż gdźie czyniono Sentencye około potwierdzenia Listów / Minut / Swiádectwá / Mocowánia ktorey osoby / to iest / Plenipotencyey / Opieki / Testámentów / to iuż niema bydź. Abowiem tákie potwierdzenia niepotrzebne są / y nic práwá nie przydáią / gdy sie vkaże / żeby rzecz nie byłá spráwiedliwa / co sie z słow á z rzeczy tych co przed Sądem czynią / iáśnie okázáć może / A poznáć káżdego spráwiedliwość.

W Práwie / iáko wedle obyczáiá sobie opráwuią: á kożdą z tych rzeczy Sędźia osobno skázował: á zá kożde mu skázowánie płácono / To teraz ná te wszystki rzeczy skazánie iednym rázem ma vczynić.

TEż około vkazánia Gwaru álbo Zastepu / gdy pytáią iesli Gwar ma vczynić / ktorym obyczáiem / kiedy / iesli ij dobrze vczynił / iesli czás aby Gwar złożył: Tu też skazánia ná tákie rzeczy nie potrzebá : dosyć ná tym iż podniowszy práwą reke / podnieśie pálec wedle Máydeburskiego Práwá opisánia / á Gwar wedle Práwá vczyni.

TEż przy Appellácyách gdy sie kto odzowie od skazánia / nie trzebá Sentencyey w tym / iesli ma

bydź

bydź dozwolona Appellácya: A iáko rychło kto Appelluie/ ma wykonáć swoie Appellácyą: á to przeto tego nie trzebá/ iż kożdy może wiedźieć/ y wié/ iż od skazánia po przy ktorą iuż strony wypuszczą/ o te rzecz ktora sie miedzy imi dźieie/ Appellowáć kożdy może. A iż też Appellácyey rok á koniec iest do sześci Niedźiel: oprocz iżby ten co Appelluie/ ostrzégł to sobie w Práwie/ iżby mógł rychléy swą Appellácyą wypráwić/ co mu będźie wolno vczynić/ gdy strone przyzowie ku swéy Appellácyey.

NIe máią też tego Sędziowie czynić/ áby co mogą czynić/ iednym skazánim odpráwić/ áby kilká skazánia dla swego pożytku z osobná czynić mieli/ iáko gdy skażą zápłáćić dług/ tedy iuż przytym ma skázáć záráżem czás zápłácenia/ do dwu Niedźiel/ do osmégo dnia/ ábo do trzećiégo dniá/ ábo do Zachodu słońcá/ ták iáko w tákiéy rzeczy skázáć przychodźi wedle Práwá.

PRzysięgi gdy bywáią zá skazániem/ tedy też tego pytánia nie trzebá/ y iáko ten co ma przysiądz/ ma przystępić ku Krzyżu/ ná ktory przysiądz ma/ iáko ma przysiądz/ ieśli czás kleknąć/ pálec położyć ábo złożyć z Krzyżá/ wstáć. Dosyć będźie ná tym/ iż oto pytáć będźie Prokurator/

ieſli iego ſtroná od któréy ſpráwuie / wedle obyczáiu Práwá przyśiegi vczyniłby nie mogł zá iednym rázem / ile rázów bę ẓie mogł czynić á popráwić ſie: Jeſli męſkié Pogłowié / tedy dwá rázy może ſie popráwić po piérwßym. Tu w téy mierze iedná Sentencya.

☞ Druga Sentencya téż potrzebna/gdy pyta Prokurator / ieſli iuż ſtroná gdy przyśięge wedle ſkazánia vczyni/wolen ma bydź od przenágábánia powodowégo. A od Krzyżá téż ná który przyśięgáią/ nie ma nic bráć.

PRzyśięge gdźieby téż ſtroná ſtronie odpuściłá / tu żadnéy winy Sędźia nie ma bráć / tylko ći máią wine ábo iáko w Práwie zową pokup/przepáść / któryby przyśięgi ſkázánéy vpornie nie vczynił: ábowiem ieſli ten przećiw któremu przyśiądz miano / z łáſki ábo prze Bożą boiáźń odpuści przyśięge/ tedy niémáß przyczyny/ czemu Sędźia wine zá to ma bráć/gdy doświádczona rzecz ieſt/ iż wiele tákich bywáło/ iż by był nie przyśiągł ſnadź/boiąc ſie winy którą ſędziemu miał dáć/tedy przyśiągł.

SWiádki gdy wiodą tedy téż tám ſkazánia nie potrzebá / gdy pytáią ieſli Swiádek tám ma bydź przypuſczon do tego mieyſcá / ábo Kołá

gdźie

gdźie Sąd śiedźi / mali bydź słuchan. Gdy też Wożny / ábo ten Mieyski sługá świádczy że pozywał / mali też tám bydź przypuszczon / gdyż to wszystko są iáko polskim iezykiem zową łápáczki: poniewaz tákie mieyscá máią bydź wolne tym co spráwuią swoie rzeczy. A Podwoyski też potrzebny / áby przy Sądźie był.

GDy też przy spráwách czytą ktore Minuty / tedy od káżdey brano grosz: A niegdy niektore były bárzo krotkie ku czćieniu: Tákże też gdy czćiono rozne rzeczy á potrzebne ku tey spráwie / ktora sie dźieie / z Ksiąg Sądowych / tedy od kożdey rzeczy rozno brano po groszu. A ták od wszystkich rzeczy co bedą czyść w iedney spráwie / á ná iedno śiedzenie Sądowe: iedno ieden grosz bráć máią. A Iż Prokurátorowie mowiąc á replikuiąc / wiele przy náczynią / á ile rázow mowią / tyle to rázow do ksiąg wpisuią: A ták w máłey rzeczy nie máłe Ksiegi oney przebedą / ktorych potym rzeczy ná ostátnim Sądźie / Sedźiowie rzadko ábo nigdy nie czytą. A ták dosyć ná tym / że to co Prokurátorowie mowią / że to ieden raz zápiszą / y od tego też ieden raz zápłácą.

GDźieby stroná nie stánelá / iżby ią w niestánim

zdano / tedy od zápiſánia Contumácyey w rze-
czách ktore nie ſą wietßé dźieśiąći grzywien / ie-
dno od tego groß ma bydź dano. A ieſliby około
Plenipotencyey co ſie dźiało / tedy groß ieden tyl-
ko raz ná pierwßym roku : ná drugich Rocéch nie
trzebá od tego nic płáćić / gdy iuż Vrząd wié / iż
ieſt mocowány / gdyż przed tym gdy ſie rzecz dźia-
łá około nieſtánia á przezyſków częſtokroć brano
od Plenipotencyey / y nakłády niemálé z tákich
rzeczy ſie mnożyły.

Wzdánié / gdy wiele dźiedzicow czyniło iedno
dźiedzictwo wzdawáiąc / tedy od káżdégo zoſo-
bná płácono Przyśiężnikóm / gdyż to iedno ieden
raz ma bydź / od wßyſtkich ſpołem zá iedno wzdá
nié iednoż zápłácenié wedle ſtárégo zwyczáiu / iá-
ko przedtym od tego płácono / gdyż téż táka rzecz /
iednym ſie zapiſem ábo áktem odpráwi.

Z Vrzedu ieſli kiedy odkłádano Sądy ná inny
czás / tedy téż gdy ſtrony áttentowály roku / á ſąd
przełożono / tedy y od tego że ſtrony áttentowá-
ły roku / brano od nich pieniądze. A ták to wßy-
ſtko iuż ábrogowano / iż od tákich rzeczy y im ro-
wnych nie máią nic bráć / tylko iáko ſie nápiſáło o
tym od czego co ma bydź brano / tedy ſie to ták
ma zachowáć.

W ſądźie

W Sądzie Wielkim / niemáią bydź winy które bierano / iż kto omylnie sie podmówił / ábo Woytá piérwéy niż Burgrábie miánował / ábowiém to nic nie należy ku przekazce spráwiedliwości.

GDy kogo obwołáią ná gwałcie / ná meżoboystwie / tedy téż tu pytánia wiele bywáło / á zá kożdym pytánim nakład szedł: A ták ten porządek ma być chowan / od wezwánia Láwników ieden grosz: Podwoyskiému co pozywa odecztérech Pozwów cztéry grosze: od piérwszégo skazánia iesli ma bydź pomoc od Práwá ku wezwániu meżoboyce / od tego szeląg ieden Láwnikóm: od wezwánia meżoboyce podwoyskiemu szelągów cztéry. Tákież téż gdy powié że pozywał ábo wołał szelągi cztéry: od skazánia któré iuż bywa po żálóbie strony / zá niestánim drugiéy strony. Tedy ná koniec pytáią / iesli ma bydź ten zábity pochowan zá co wszytko iedno dwá szelągi Láwnikóm máią bydź dáné / á nie wiecéy. A sedziemu zá té dwie sentencye od kożdéy po groszu. Sludze ábo Prokuratorowi co te rzecz bedzie spráwował / dwánaście groszy. A wywołánie ábo wypowiedzenie gwałtowniká / iáko Lácinnicy zową Proscriptio, ma bydź od Láwników vczyniono głosem polskim iezykiem / áby wszyscy słysząc rozumieli.

GDzieby ieden z drugiem swarliwémi słowy

náßedł ábo złáiał / á ſądby to ſłyßał / tedy niema bydź kożdému Przyśiężnikowi / y Woytowi zoſobna winá zá to płáconá : ále iednę wine położy ten co łáiał / ták Woytowi iáko Przyśiężnikóm / großy pięć á dwádźieśćiá y ßeląg ieden : á ſtronie téy którą złáiano / ten co łáiał poki ſąd śiedźi będźie powinien opráwić á odezwáć to. A iż gdźie ſie przed ſąd pozywáią o ſromotné słowá / gdy pozwány przy / tedy ſkázowano przyśięge. A wßákże iż to zwyczay ták dźierży / gdźie ſie słow łáiących dotycze / niedopußczáią przyśięgi : Y ſkázowano záráżem / áby obwiniony ábo pozwány dał wine. A przydáło ſie to iż niewiáſtá z gniewu pozwáłá trzech ábo cztérech / iże mie zeſromoćili / złáiáli : á ták wßytkim ponieważ nieprzyśięgáli ſkázowano wine dáć / á ták w tym bywáło wiele potwarzy / y nie máłe bránie win : A przeto w tákich rzeczách gdy ſie przytráfi miedzy ludźmi oboiégo ſtanu / á zwłaſczá lekkich á máłych perſon / Sedźia to ma vznáwáć bez wßytkich nakłádów : A ſtroná obżałowána / gdy ią świádectwem przeświádczą / ma ſkázáć áby ſtronę obrażoną temi słowy przeprośiłá.

Zal mi tego iżem to z popędliwośći á z gniewu vczynił / ábo vczyniłá / gdyż o tobie nigdy nic złégo niewiem : y proßę ćię dla Páná Bogá / áby mi to odpuśćił / ábo odpuśćiłá. A wine kárząc zá niepowśćiągliwość iezyká / ſedźia ma wźiąć trzy

große.

grosze. Jesli z vporu zá roskazániem Sedziego przeprosić niechćiał / tedy máią tákiego / ábo táką wsádzić zá szyię w kunę: á pierwey go nie wypuśćić / áż temu dosyć vczyni.

OKoło ran krwáwych / ćięszkich á szkodliwych / gdźieby śię rzecz dźiałá / gwaltownie vczynionych obwołánych á oświádczonych: Sedźia ták śię ma záchowáć w brániu win / ieśliby śię tákie rány przydáły po wywołániu Sądu wielkiego / niżby dwie niedźieli minęły / tedy czterdźieśći groszy winy máią bydź wźięte. Ale ieśliżeby tákie rány innego czásu niż pod wywołánim sądu wielkiego przydályby śię / tedy winy nie máią wiecey wźiąć iedno pięć á dwádźieśćia groszy y szeląg ieden. Ale około prostych krwáwych ran ábo śinych / niemáią tych áni w ták wielkich záchowywáć tylko sędźia ma wźiąć szesć groszy / á nie więcey.

PRokuratorowie máią bydź przyśięgli / ktorym ma bydź dawano ab Arestatione, to iest Polskim słowem / od zápowiedźi rzeczy zástáney / od vstánia Roku / od przewleczenia ábo záwieszenia kauzy ná iny czás Prokuratorowi ieden grosz. Ale zá to co sprawnie rzecz iednego dniá / tedy cztery grosze kożda strona swemu Prokuratorowi dáć ma.

A Ktorzyby Prokuratorowie przyśiądz niechćieli / Sedźia niema im dopuśćić przed swym

ſądem żadnéy rzeczy ſpráwowáć / á gdźieby prze-
ćiw temu czynili / tedy przez Vrząd zá to máią
bydź karáni.

A Gdźieby ktory przyiaćiel powinny przed Ráy-
cámi álbo Sądem Woytowſkim / od przyiaćie-
lá ná krotce chćiał ſpráwowáć / ábo rzecz powie-
dźieć / tácy máią bydź od przyśięgi wolni / oprocz
żeby też od innych ſpráwowáć chćieli. Ktoby też
Prokuratorá z-inąd przywiodł / tedy go też nie
máią do przyśięgi ćiſnąć / oprocz żeby też od in-
nych ſpráwował / tedy powinien będźie tyż brze-
mioná nośić / iáko inni Prokuratorowie co tám
mieſzkáią á przyśięgáią.

Przyśięgá Prokuratorow
táka bydź ma.

JA N. przyśięgam Bogu / iż Sędźiemu álbo
ſądowi iego poſłużen bydź chcę w tych wſzytkich
rzeczách ktore z práwá będę powinien: A iż wier-
nie / pilnie / bez wſzytkich przewłok: nie tym obyczá
iem ábych przewłoki vmyślnie czynić chćiał / v-
rząd moy prokuratorſki czynić á ſpráwowáć będę:
Y tey rzeczy ktorą przyimę / á ktoréy mi ſie zwierzą
wedle naywyſzéy możnośći rozumu moiég / we-
dle ſumnienia iáko nalepiey będę rozumiał á v-
miał / będę bronił / á ſpráwy áni rády téy ktoréy mi
ſie iuż zwierzą drugiému nie powiem: Ani przy-
ſtąpię do drugiégo ſpráwowáć iego rzeczy od-

ſtąpiwſzy od pierwſzégo/ od ktorégobych ſie podiął: Ale iuż przy tym ſpráwowáć á trwáć bede/ áż do dokonánia téy rzeczy: Liſtów/ Zapiſów ktoré bede miał od ſtrony ſwoiéy/ tákież też rády/ rozmów w téy rzeczy ktoréy mi ſie zwierzono żadnev á owſzem ſtronie przeciwnéy/ ábo Prokuratorowi iego/ ábo komu z tych coby przeciwnéy ſtronie byli przychylni/ á przy niéy ſtali/ áni ſłowem/ áni piſmem/ áni żadnym znákiem/ przez ſie ábo przez kogo innég: Y dobrowolnie nie dam ná ſobie zyſkáć téy kauzy ku ſzkodzie mégo Principalá y wſzyſtko chce czynić wiernie á cále/ co ná dobrégo Prokuratorá á obronce rzeczy należy: A nie opuſzcze tego y przeciwnégo temu nic nie vczynie/ z łáſki/ z miłości/ z nienawiści/ zá dáry/ áni zá żadną inákſzą rzeczą: Ták mi Pan Bóg pomoż.

V Woytowſkich Sądów gdy ſie wſzytki rzeczy niepotrzebné máią iuż ná ſtrone odłożyć/ á w nákłády ludzie nie máią bydź przywodzeni: tedy wſzyſtki ſpráwy v Woytowégo Sądu/ á zwłaſzczá ktoréby nie były więtſzé dzieśiąći Grzywien/ owſzem wiec miedzy vbogimi ludźmi/ nátychmiaſt Wóyt bez odwłoki/ á bez wſzelákich win/ ma rozeznáć á koniec vczynić/ ták iáko ſie też to przed Rádą á Burmiſtrzem záchowywa: á od pozwu niema nic bydź więcéy wźieto/ iedno ſzeląg ieden: od ſkazánia też ſzeląg/ á od cżćienia co z Kśiąg

wynidzie/ od tego nic nie płáćić.

OD Minut ábo Zapiſów / które biorą w ſpráwách/ ták przed Vrzędem Woytowſkim/iáko téż przed Przyśiężniki / które idą z Kśiąg Vrzędu Woytowſkiégo / gdzie nápiſzą ná puł kárty / to ieſt iedne ſtronę puł árkuſzá pápieru / ieſli przyłożą Pieczęć/tedy dwá groſzá dáć : ieſli niemáſz pieczęći / tedy groſz. A od iednéy kárty cáłéy nápiſánéy gdy z Pieczęćią trzy groſze/á bez Pieczęći dwá groſzá. A ták około wſzyſtkich rzeczy piſánia ma ſie ták záchowáć.

GDy z Vrzędu Woytowſkiégo pieczętuią iáki ſklep/ ábo komorę iáką/ iáko ſie to przydawa miedzy ludźmi z potrzeby á z zwyczáiu w tákich rzeczách záchowałégo/ tedy od tego ma bydź płácono trzy groſze/á nie wiecéy. A gdyby ſkrzynie ábo ſzafę iáką pieczętowano/ tedy ieno ieden groſz.

A Gdźieby ſie ſtrony zgodźiły / iżby záśie vrząd otwarzał / tedy groſz ieden : Ale gdźieby rzeczy nie było wiecéy w támtym zámknieniu niżli któréby ſtały zá dźieśięć grzywien / tedy iedno ieden ſzeląg.

GDy kogo czynią mocnym ku tákim ſpráwam przed ſámym WORTEM / tedy w tych rzeczách któréby on ſpráwował / od Zapiſu od Zdá-

nia w

nia w niestániu/co pierwey od te° grosz dawano áby byłá roznicá miedzy sądy gáionymi/á miedzy woytowskimi/tedy ieno szeląg ma bydź dawano.

WWiązánie gdy komu dawano w iáki ogród/ á przytym były nieiákie domki ábo chálupki/do onégo ogrodá przysłuszáiącé/tedy od wszystkich tákich rzeczy zosobná brano. A ták gdyby w iáki ogrod/ á były też przytym iákie domki/ wwiązánie dawano/ ktemu ogrodowi przysłuszáiącé/ tedy od tego wszytkiego spolem/ á nie od kozdéy rzeczy osobno dáć/ iáko dawny zwyczay iest/ co od wwiązánia należy ábo dawáią.

GDyby też wiele dziedziców było bráciéy ábo innych przyiaćioł/ coby zá iednéy osoby mieli bydź rozumiáni/ tedy Woyt od wszystkich ma wźiąć społem/ á nie od káżdégo osobno/ co od tákiégo wwiązánia dawáią.

A Gdźieby táką possessią dawano roznym personam/ żeby iedni mieli práwo przyrodzoné/ drudzy nabyté/ w tákich rzeczách od kożdégo zosobná Woyt ma wźiąć wedle zwyczáiu co od tego przysłusze.

KOnie gdźieby też były vrzednie wźieté/ á do Vrzedu przywiedźioné/ wielka też vtrátá około tego ludźiem bywáłá iesli wiele koni było/ á

dlugo ie chowano/ ábowiem ná kozdy dzień á noc od chowánia brano po groſzu. A ták nie ma bydź brano iedno ſzeląg ieden. A od karmienia kozdy dzień y noc iedno ieden groſz ma bydź brano: á kto by zárázem chćiał reczyć/ tedy ma mu bydź ná rekoiemſtwo dano: á od obory nie będźie nic dáć.

GDy nakłády ſzácuią które z Práwá ſkázuią zá rzeczą zyſkáną/ tedy miedzy nakłády to ma bydź poczytano/ co ſtroná Sądowi da/ Prokuratorowi ná dźień ma dáć/ y co zá Minuty ma bydź dano/ wedle vſtáwy iáko ná górze nápiſano.

POdwoyſcy tez gdy pozywáli iż iedná ſtroná pozwálá/ o tez tez rzecz druga ſtroná pozwálá: á ták czy pierwſzy pozew był/ bywálá okolo tego różnicá á prza: á Podwoyſki od obudwu brał. A ták vznawſzy czy pierwſzy pozew w tákich rzeczách/ niema bráć iedno od iedney ſtrony.

TO tez był wielki błąd/ y ludźiem bárzo ſzkodliwy á nieſpráwiedliwy/ y niema bydź chowan/ á owſzem zákazan/ iż ieden który miał z druga ſtroną czynić/ á był możnieyſzy/ prokuratory ábo tez podwoyſkié náiął á zákupił: á iż ich drudzy mieć ku ſwéy potrzebie nie mogli/ co niema bydź/ y ma to bydź zákazano á broniono.

Dokonczenie.

GROICKI

I

PORZĄDEK

SĄDÓW

R. 1559